

ชาวบ้านอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าชายเลนอย่างผิดกฎหมาย ทำให้รู้สึกไม่มั่นคง และกังวลว่าจะถูกไล่ที่เมื่อไรก็ได้ แต่หลังจากที่ได้รับโฉนดชุมชนในปี 2561 พวกเขามีสิทธิในการอยู่อาศัยอย่างเป็นทางการ ทำให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจและสามารถวางแผนชีวิตในระยะยาวได้ นอกจากนี้ยังสามารถขยายบ้านรองรับครอบครัวใหม่ได้ จากการกันเขตพื้นที่อย่างเป็นทางการ เป็นสัดส่วน ทำให้ชาวบ้านสามารถต่อเติมสร้างบ้านใหม่ได้อย่างถูกกฎหมาย ซึ่งช่วยรองรับการขยายตัวของครอบครัว ลูกหลานในอนาคต ทำให้ไม่ต้องไปหาที่อยู่ใหม่นอกชุมชน

ต่อมาในปี 2561 – 2562 หลังจากที่ได้กันพื้นที่ที่อยู่อาศัยแยกออกจากพื้นที่ป่าแล้ว มีเครือข่ายบ้านมั่นคงจังหวัด สุราษฎร์ธานีเข้าไปชี้ช่องทางการพัฒนาที่อยู่อาศัย จนเกิดเป็นโครงการกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนบ้านมั่นคงคลองราง เมื่อปี 2562 จำนวน 61 ครัวเรือน เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่ทรุดโทรม รวมทั้งการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และพื้นที่ส่วนกลาง อาทิ สะพานทางเดินในชุมชน ระบบประปาชุมชน ศาลาเอนกประสงค์

สร้างบ้านที่มั่นคง สักคมที่เข้มแข็ง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

เดิมทีที่อยู่อาศัยของคนคลองรางมีความทรุดโทรมและอาจเป็นอันตรายแก่ผู้อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นบ้านเก่าปลูกมานานนับสิบปี และวัสดุที่ใช้ทำบ้านเป็นไม้เนื้ออ่อนที่หาได้จากป่าชายเลน ทำให้ไม่มีความคงทน หลังคาและฝาบ้านก็ทำมาจากใบจาก ซึ่งโดยปกติแล้วต้องเปลี่ยนทุกๆ 3 ปี และโครงสร้างที่เป็นไม้เนื้ออ่อนมักถูกแมลงกัดเจาะทำให้ผุพังเร็ว ในฤดูมรสุมชาวบ้านต้องอยู่อย่างหวาดผวาด้วยความหวาดกลัวว่าบ้านจะพังถล่มหากมีลมพายุ นอกจากนี้บ้านหลายหลังยังไม่มีห้องน้ำหรือมีแต่ไม่ถูกสุขลักษณะ

ขณะเดียวกันการเป็นผู้บุกรุกที่ดินป่าชายเลน ทำให้ไม่มีความมั่นคงในที่ดินที่จะสร้างบ้าน เมื่อลูกหลานเติบโตขึ้นพร้อมที่จะมีครอบครัวใหม่ ไม่สามารถปลูกสร้างบ้านของตัวเองได้ ต้องอาศัยอยู่บ้านเดิม เกิดความแออัด บ้านบางหลังอยู่รวมกันมากถึง 10 คน ในพื้นที่ของบ้านที่มีขนาดกว้าง 9 และยาว 11 คอก เมื่อมีการกันเขตที่อยู่อาศัยที่เป็นสัดส่วน และมีงบประมาณโครงการบ้านมั่นคงมาสนับสนุน ทำให้สามารถต่อเติมและสร้างบ้านใหม่ในบริเวณที่รัฐกำหนดไว้ได้ ซึ่งมักอยู่ในบริเวณเดียวกับที่ตั้งของบ้านพ่อแม่

ชุมชนบ้านคลองกลางได้รับงบประมาณสนับสนุน การปรับปรุงซ่อมแซมหรือสร้างที่อยู่อาศัยตามกรอบ โครงการบ้านมั่นคงชนบทในสมัยนั้น คร่าวเรือนละ 25,000 บาท ถูกนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนวัสดุก่อสร้างบ้าน มีการ ซื้อไม้และเหล็กจากในเมืองมาทำเป็นโครงสร้างบ้าน แทนไม้เนื้ออ่อนที่เคยตัดหาจากป่าในชุมชน เปลี่ยนหลังคา ตับจากเป็นกระเบื้อง ฝาเซอร่าเข้ามาแทนผนังตบจาก และ แผ่นซีเมนต์บอร์ดเป็นที่รองพื้นบ้าน ทำให้ โครงสร้างและ ตัวบ้านมีความแข็งแรงและคงทนมากกว่าเดิม บางหลังนำ งบประมาณไปปรับปรุง/สร้างห้องน้ำ นอกจากนี้ หลังจาก

ได้รับการกันพื้นที่ ทาง คทช.อนุญาตให้ปรับถมพื้นที่ได้ จึงมีการถมดินเพื่อปลูกสร้างบ้านได้ทำให้ไม่ถูกน้ำท่วมขัง ซึ่ง จากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้บ้านมีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และสะดวกสบายมากขึ้นกว่าเดิม

นอกจากนี้ จากการทำโครงการบ้านมั่นคง ยังเกิดการเอื้อเฟื้อดูแลสมาชิกที่ยากลำบากในชุมชน ในแบบที่เรียก ได้ว่า “ไม่ว่าใครไว้ข้างหลัง” มีการประชุมสมาชิกร่วมกันและมีข้อตกลงว่างบประมาณที่ได้รับมาตามกรอบ 25,000 บาท จะจัดให้ตามความจำเป็นที่จะซ่อมแซมบ้านแต่ละหลัง ไม่ได้ให้เท่ากันหมด จึงมีงบประมาณมาทำบ้านที่พวกเขาเรียกกันว่า “บ้านเอื้ออาทร” โดยนำเงินที่เหลือจากบ้านหลังอื่นมาเติมให้กับบ้านของผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรังหรือผู้ ยากลำบากในชุมชน จำนวน 4 หลัง ซึ่งใช้งบประมาณหลังละ 30,000 – 45,000 บาท

สร้างทุนภายในและการดูแลช่วยเหลือคนในชุมชน

ชุมชนบ้านมั่นคงคลองราง มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย เมื่อปี 2562 มีสมาชิก 61 คน ปัจจุบันมี เงินกลุ่มประมาณ 120,000 บาทเศษ มาจากเงินออมประจำเดือนของสมาชิกและเงินสมทบของสมาชิกที่ได้รับ งบประมาณการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นทุนในการซ่อมแซมบ้านและส่งเสริมการทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป “เราได้มีการคุยกันว่าขอคืนทุน 30 เปอร์เซ็นต์จากคนที่พอจะส่งคืนได้ เราไม่ได้ขอคืนจากทุกหลัง เอามาเป็นทุนของ ชุมชน เพื่อซ่อมแซมบ้านหลังที่อาจจะถูกอุทกภัย บ้านได้รับความเสียหาย หรือส่งเสริมเรื่องอาชีพ และบางส่วนจะใช้ สำหรับการดำเนินกิจกรรมของชุมชน”

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยของชุมชนบ้านคลองรางส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้นอย่าง ชัดเจนในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของชุมชน อาทิ **มีเงินทุนสำรองสำหรับซ่อมแซมบ้าน** การที่ชุมชนมีเงินออม สะสมกว่า 120,000 บาท ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกว่าจะมีแหล่งเงินทุนสำหรับใช้ในยามฉุกเฉิน เช่น กรณีบ้าน ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย ทำให้สามารถซ่อมแซมบ้านได้อย่างทันท่วงทีโดยไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย และยังเป็น **ทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ** เงินออมบางส่วนสามารถนำมาเป็นทุนเพื่อ ส่งเสริมเรื่องอาชีพ ให้กับสมาชิก ซึ่งช่วย สร้างรายได้และพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชน

นอกจากนี้ยังเป็น*การสร้างสามัคคีและการมีส่วนร่วม* การที่สมาชิกบางส่วนบริจาคเงินคืน 30% ให้กับกลุ่ม ถือเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมและความเสียสละเพื่อส่วนรวม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ดีและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในชุมชน และเป็น*การส่งเสริมกิจกรรมชุมชน* นอกจากจะใช้เป็นทุนสำหรับซ่อมแซมบ้านและพัฒนาอาชีพแล้ว เงินออมบางส่วนยังถูกใช้สำหรับ การดำเนินกิจกรรมของชุมชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในระยะยาว

กลุ่มออมทรัพย์นี้ไม่ได้เป็นแค่เรื่องเงินๆ ทองๆ แต่เป็นกลไกสำคัญที่สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชน ทำให้ชาวบ้านบ้านมั่นคงคลองรางมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ส่งเสริมแปรรูป สร้างมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่น เพิ่มรายได้ให้ชาวประมง

คนในชุมชนคลองรางเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน จับกุ้ง หอย ปู ปลา จำหน่ายเป็นรายได้เลี้ยงชีพ มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเดือนละ 8,000 – 10,000 บาท รายได้จึงไม่สูงมากนัก เพราะราคาสัตว์น้ำที่หาได้มีราคาต่ำ เมื่อเทียบกับราคาจำหน่ายในท้องตลาด เนื่องด้วยต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง รายได้จากการทำประมงเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ จึงต้องหาอาชีพเสริมให้กับสมาชิกในชุมชน เช่น การส่งเสริมให้คนในชุมชนหันมาแปรรูปอาหารทะเลจำหน่ายแทนการหามาแล้วขายไป ในรูปแบบของการทำปลาแห้ง กุ้งแห้ง กะปิ ปลาร้า ส่งให้กับร้านค้าทั้งในและนอกชุมชน การสร้างช่องทางใหม่ๆ เช่น การขายสินค้าออนไลน์ การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง เพื่อสร้างรายได้เสริมและเป็นการจัดการกับสัตว์น้ำที่หามาได้แต่ไม่สามารถจำหน่ายได้ “เรามีเศษปลา เศษกุ้งตัวเล็กๆ ขายไม่ได้ ก็ต้องทิ้งปล่อยเน่า เราก็นำมาเป็นอาหารเลี้ยงปลาในกระชัง ทำให้ประหยัดค่าอาหาร และไม่เหลือทิ้งให้เน่าเสียโดยเปล่าประโยชน์” นอกจากนี้ในชุมชนมีต้นจากเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการส่งเสริมการทำดับจากและทำใบจากยาสูบ เป็นอาชีพเสริมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุและแม่บ้าน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 2,000 – 3,000 บาทต่อเดือน

การที่ชุมชนคลองรางมีการส่งเสริมอาชีพเสริมและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากอาชีพประมงพื้นบ้าน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนในหลายมิติ อาทิ **เพิ่มรายได้และลดการพึ่งพาอาชีพหลัก** เดิมชาวบ้านมีรายได้ต่ำและไม่แน่นอนจากการทำประมงเพียงอย่างเดียว เนื่องจากต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง แต่การส่งเสริมอาชีพเสริมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2,000 - 3,000 บาทต่อเดือน ซึ่งช่วยเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับครัวเรือน **เพิ่มมูลค่าให้วัตถุดิบและลดของเสีย** แทนที่จะขายสัตว์น้ำในราคาถูก

หรือไม่สามารถขายได้เลย ชาวบ้านสามารถนำวัตถุดิบที่เหลือมาแปรรูปเป็น ปลาแห้ง กุ้งแห้ง กะปิ และปลาร้า ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้า นอกจากนี้ การนำเศษปลาเศษกุ้งมาเป็น อาหารเลี้ยงปลาในกระชัง ยังช่วยลดต้นทุนค่าอาหารและลดของเสียในชุมชน **สร้างช่องทางรายได้ใหม่ๆ** การสนับสนุนให้ชุมชนเรียนรู้และใช้ช่องทางออนไลน์ในการขายสินค้าเป็นการเปิดโอกาสทางการตลาดใหม่ๆ ทำให้สามารถเข้าถึงผู้ซื้อได้โดยตรงและเพิ่มกำไรได้มากขึ้น **ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม** การทำ ตับจากและใบจากยาสูบ ซึ่งใช้ต้นจากที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ และเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุและแม่บ้าน แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่คำนึงถึงศักยภาพของคนในชุมชนทุกกลุ่ม

การพัฒนาอาชีพเสริมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนคลองรางเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างความรู้และทักษะใหม่ๆ ให้กับชาวบ้าน ทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนให้กับชุมชนในระยะยาว

จากป่าโคลนสู่สะพานแห่งความสุข: เรื่องราวการพัฒนาชุมชนคลองรางที่สร้างทั้งบ้านและใจคน

ด้วยสภาพชุมชนที่เป็นพื้นที่ป่าชายเลน พื้นดินเป็นโคลนและมีน้ำท่วมขังเกือบตลอดปีมาน้อยตามสภาพน้ำขึ้นน้ำลง การสัญจรระหว่างบ้านมักเป็นการเดินลุยน้ำลุยโคลน ดังนั้น สิ่งหนึ่งที่ชาวบ้านต้องการให้ปรับปรุงอย่างเร่งด่วน คือ การสร้างสะพานทางเดินเท้าในชุมชน ซึ่งได้ทำการก่อสร้างสะพานคอนกรีตกลางชุมชนเป็นระยะทาง 425 เมตร ทำให้คนในชุมชนไม่ต้องทนลำบากกับการลุยโคลนเข้าออกบ้านตัวเอง การทำสะพานทางเดินในชุมชน เป็นการสร้างพื้นที่กลางที่ทำให้การสัญจรในชุมชนมีความสะดวกสบายเพิ่มมากขึ้น

ชุมชนเดิมก่อนปรับปรุงที่อยู่อาศัย เมื่อช่วงน้ำขึ้นต้องเดินลุยน้ำเข้า-ออก และภาพชุมชนหลังการปรับปรุง มีทางเดินเท้าสร้างความสะดวกสบายและมีบ้านที่มั่นคงสวยงามกว่าเดิม

นอกจากนี้ยังมีการปรับสภาพแวดล้อมในชุมชน จากป่ารก้างในบริเวณข้างบ้าน ให้ดูสะอาดตา และมีความเป็นระเบียบจากการกันเขตพื้นที่การอยู่อาศัยของแต่ละคน ดังที่ประธานชุมชนได้กล่าวถึงที่มาและสภาพหลังการปรับปรุงชุมชนไว้ว่า “เมื่อก่อนต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจใคร แต่เมื่อทำบ้านมั่นคงแล้วมีการรวมกลุ่ม มานั่งคุยกัน ปลูกฝัง

ว่าต้องแบ่งปันที่ดินกัน ถ้าทุกคนเห็นแก่ตัวก็ไปไม่รอด และก็ต้องช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด สวยงามของบริเวณ บ้านตัวเอง มีการแพ้วทางหญ้า ดูแลบริเวณบ้าน เกือบกวาดขยะ ก็ดูดีกว่าเดิมเยอะ จากที่เป็นป่ากร้าง ก็ดูสะอาดตา”

การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมในชุมชนคลองรางส่งผลให้คนทุกคนในชุมชนคลองรางมี **ความสะดวกสบายและมีความปลอดภัย** จากการสัญจรที่สะดวกสบายขึ้นซึ่งเดิมการเดินทางในชุมชนเป็นเรื่อง ยากลำบาก ต้องเดินลุยโคลนและน้ำท่วมขัง แต่การก่อสร้างสะพานคอนกรีตกลางชุมชนระยะทาง 425 เมตร ทำให้การ สัญจรสะดวกสบายและปลอดภัยมากขึ้น ช่วยแก้ปัญหาที่ชาวบ้านต้องเผชิญมาเป็นเวลานาน ในด้าน **สุขอนามัยและ สภาพแวดล้อม** การกันเขตพื้นที่อยู่อาศัยและการร่วมมือกันดูแลความสะอาด ทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นอย่าง เห็นได้ชัด จากเดิมที่เป็นป่ากร้างกลายเป็นพื้นที่ที่ สะอาดตาและเป็นระเบียบ ซึ่งส่งผลดีต่อสุขอนามัยของคนในชุมชน

ด้านสังคมและความสัมพันธ์ของผู้คน พบว่า มีการเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน ดังคำกล่าวของ ประธานชุมชนที่ว่า “เมื่อก่อนต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจใคร แต่เมื่อทำบ้านมั่นคงแล้วมีการรวมกลุ่ม มานั่งคุยกัน” แสดงให้ เห็นว่าโครงการนี้ไม่ได้แค่สร้างบ้าน แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความสามัคคีในชุมชน ทำให้ ชาวบ้านมีการพูดคุยและช่วยเหลือกันมากขึ้น และยังเป็นการ **เปลี่ยนทัศนคติ** การปลูกฝังแนวคิดเรื่องการแบ่งปัน และการช่วยเหลือกัน ทำให้ชาวบ้านตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม และเรียนรู้ที่จะดูแลรักษาส่วนรวมร่วมกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น การสร้างสะพานและปรับปรุง สภาพแวดล้อม เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการยกระดับคุณภาพชีวิต แต่ผลกระทบที่สำคัญกว่าคือการเปลี่ยนแปลงทาง สังคมและทัศนคติของผู้คนในชุมชน ทำให้ชุมชนบ้านมั่นคงคลองรางมีความเข้มแข็งและน่าอยู่ขึ้น

จากป่าขยะสู่ป่าแห่งชีวิต: เมื่อชาวคลองรางร่วมกันเปลี่ยนชุมชนให้สะอาดและยั่งยืน

เนื่องด้วยเป็นชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลน ติดกับชายทะเล ทำให้มีขยะไหลตามน้ำเข้ามาในชุมชนและใต้ถุนบ้าน โดยเฉพาะในช่วงฤดูมรสุม ดูไม่สะอาดตา ส่งกลิ่นเหม็น เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค คนในชุมชนจึงได้มีการปรึกษาหารือกัน ลงความเห็นว่าจะช่วยกันเก็บขยะในลำคลอง และตามบริเวณบ้านของตัวเอง และในแต่ละปีจะมีการจัดกิจกรรม รณรงค์เรื่องการจัดการขยะ และร่วมกันเก็บขยะปีละ 2 ครั้ง ซึ่งจากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ชุมชนสะอาดน่าอยู่ มากขึ้น ไม่มีกลิ่นเหม็นรบกวน พ่อแม่สามารถปล่อยให้เด็กๆ เล่นน้ำบริเวณรอบบ้านและลำคลองได้อย่างสบายใจ ไร้ ความกังวลเรื่องเชื้อโรคที่จะมาจากน้ำ/ขยะเหล่านั้น

นอกจากนี้ยังมีการรณรงค์ปลูกป่าในชุมชน เพื่อทดแทนไม้ที่คนในชุมชนตัดมาใช้และที่ถูกธรรมชาติทำลาย ทำให้ป่ายังคงมีความสมบูรณ์ เป็นแหล่งอยู่อาศัยและเพาะพันธุ์ของสัตว์ชนิดต่างๆ โดยเฉพาะกิ้ง กู ปลา ซึ่งเป็นสัตว์ เศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน

การจัดการปัญหาขยะและการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชนคลองรางส่งผลให้ **คนในชุมชนมีสุขอนามัยที่ดีขึ้น** เดิม ชุมชนต้องเผชิญกับปัญหาขยะที่ส่งกลิ่นเหม็นและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค แต่หลังจากมีการร่วมมือกันเก็บขยะในลำ คลองและบริเวณบ้าน ทำให้ชุมชนสะอาดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ไม่มีกลิ่นเหม็นรบกวน และลดความเสี่ยงจากการสัมผัส เชื้อโรค ส่งผลให้สุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้น และยังมี **พื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก** การที่สภาพแวดล้อมสะอาดขึ้นทำ ให้พ่อแม่ปล่อยให้เด็กๆ เล่นน้ำได้อย่างสบายใจ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องความสกปรกหรือเชื้อโรคจากขยะ ซึ่งเป็นสิ่งที่

สำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการและการใช้ชีวิตของเด็กๆ ในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการ**เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ** การรณรงค์ปลูกป่าเพื่อทดแทนไม้ที่ถูกใช้ไปช่วยให้ป่าชายเลนกลับมาสมบูรณ์อีกครั้ง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของชุมชน เนื่องจากป่าแห่งนี้เป็นแหล่งอยู่อาศัยและเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำเศรษฐกิจ เช่น กุ้ง ปู และปลา การฟื้นฟูสภาพป่าจึงเป็นการรักษาแหล่งอาหารและอาชีพหลักของคนในชุมชนในระยะยาว

การแก้ปัญหาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านในชุมชนคลองรางไม่ได้เพียงแค่ออให้ปัญหาได้รับการแก้ไขจากภายนอก แต่พวกเขาได้รวมพลังกันเพื่อจัดการปัญหาของตนเอง ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งและความตระหนักรู้ร่วมกัน และส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และเศรษฐกิจ

“จากความลำบากในวันนั้น เราได้ผ่านเรื่องราวที่มีทั้งคราบน้ำตา ความเหนื่อยล้า ความท้อแท้มาไม่น้อย แต่มันก็ได้สร้างคนในชุมชนมีความแข็งแกร่ง มีจิตสำนึก มีส่วนร่วม มีความสามัคคี จนก่อเกิดเป็นพลังในการต่อสู้เพื่อให้ตัวเองและลูกหลานมีที่อยู่อาศัยแข็งแรง สิ่งแวดล้อมน่าอยู่ มีอาชีพที่มั่นคง ภายใต้ทุนที่เรามี จนบังเกิดรอยยิ้มแห่งความสุขของคนคลองรางในวันนี้”

ประหยัด เพชรเจริญ
ประธานกลุ่มออมทรัพย์บ้านคลองราง

